

Naar huis met een katheter door de onderbuik

informatie voor patiënten

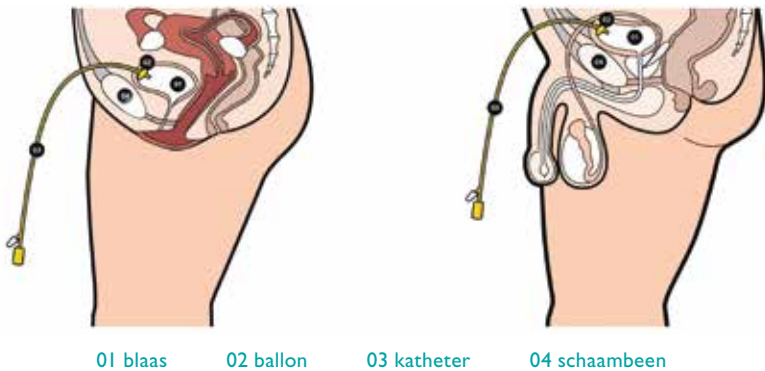
INLEIDING	3
KATHETER	4
GEBRUIK VAN OPVANGZAKKEN	5
GEBRUIK VAN EEN KATHETERVENTIEL (FLIP-FLO)	8
DAGELIJKSE ZORG	9
TIPS DAGELIJKS LEVEN	11
MOGELIJKE COMPLICATIES	13
KOSTPRIJS	15
CONTACT BIJ PROBLEMEN	16

U kreeg een katheter doorheen de onderbuik en mag nu het ziekenhuis verlaten. In deze brochure geven wij u enkele adviezen over het gebruik en het verzorgen van de katheter thuis. Dit zijn algemene adviezen, mogelijk zijn niet alle thema's voor u van toepassing.

Deze brochure vervangt niet de persoonlijke uitleg van uw arts of verpleegkundige, maar geldt eerder als naslagwerk voor thuis. Heeft u nog vragen, aarzel dan niet ze te stellen aan de medewerkers van het ziekenhuis, uw huisarts of thuisverpleegkundige.

KATHETER

- X De katheter is een buisje dat doorheen de buikwand in de blaas geplaatst wordt (fig. 1). De katheter is verbonden met een opvangzak of een katheterventiel. De plaatsing gebeurt steeds door een uroloog. Als de katheter langere tijd ter plaatse moet blijven, wordt deze +/- om de acht weken verwisseld. De eerste wissel gebeurt bij de uroloog zelf, de volgende wissels kunnen uitgevoerd worden door een thuisverpleegkundige of door een verpleegkundige in het ziekenhuis.
- X Indien uw behandelende arts het gebruik van een katheterventiel adviseert, laat u bij de eerste plaatsing van de verblijfskatheter de opvangzak aangekoppeld gedurende twee dagen. Zo kan de wonde in de blaas beter genezen. Na deze twee dagen mag u de opvangzak afschakelen en gebruikmaken van het katheterventiel (zie verder: gebruik van Flip-Flo of katheterventiel).

Figuur 1. Katheter doorheen de buikwand in de blaas

GEBRUIK VAN EEN OPVANGZAK

Als de katheter verbonden is met een opvangzak, loopt de urine continu via de katheter naar de opvangzak en is uw blaas altijd leeg.

Er zijn twee soorten opvangzakken:

1 DAGOPVANGZAK OF BEENZAK

Dit is een urinezak die u aan uw been bevestigt met behulp van beenriempjes (fig. 2) en die u dus onder uw kleding draagt. Op iedere hoek van de beenzak zit een opening waar u de knoop van het beenriempje doorheen haalt (fig. 3). Bevestig de beenriempjes rond uw been en druk de klittenband goed op elkaar. Als de beenriempjes te lang zijn, kunt u het overvallende gedeelte afknippen (fig. 4). Voorzie hier wel enkele centimeters meer, omdat de beenriempjes kunnen krimpen in de was. U plaatst de beenzak best tegen uw onderbeen (fig. 5) of tegen uw bovenbeen, bijvoorbeeld als u een rok of short wil dragen.

Figuur 2. Beenriempjes

Figuur 3. Knoopsgat

Figuur 4. Beenriempjes aanpassen

Figuur 5. Leiding en beenzak

De katheter en leiding plaatst u best in de richting van uw heup, liefst aan de buitenzijde van het onderbeen. Via de lies kan de katheter sneller afknikken.

U kunt de leiding van de urinezak inkorten door er een stuk af te knippen. Als u een beenzak heeft met geribbelde leiding, is het belangrijk dat u een niet-geribbeld tussenstukje overhoudt (fig. 6), anders past het connectiestukje er niet op. Knip dit gedeelte van de slang af alvorens het connectiestuk met de katheter te verbinden (fig. 6). Indien u het connectiestuk juist aanbrengt, kan het niet meer van de leiding van het beenzakje af.

Figuur 6. Inkorten leiding beenzak

Onderaan de beenzak zit een aftapklepje (fig. 7) waarlangs de urinezak kan leeggemaakt worden.

U kunt de urinezak ledigen in het toilet (hierbij plaatst u één voet op de rand van het toilet) of in een maatbeker of emmer. Vervolgens doet u het klepje van de opvangzak naar beneden. Eventueel kunt u het onderste beenriempje losmaken om het ledigen te vergemakkelijken.

Als de opvangzak leeg is, sluit u het aftapklepje weer door het klepje terug naar boven te plaatsen.

Figuur 7. Aftapklepje

U mag NIET doorduwen om beschadiging van de opvangzak te voorkomen, u hoeft GEEN 'klik' te horen!

Vervolgens droogt u het aftapklepje met een stukje toiletpapier en wast u uw handen.

2 NACHTOPVANGZAK

De nachtzak (2 liter) heeft een grotere opvangcapaciteit.

Let er goed op dat u het aftapklepje van de beenzak opent en het aftapklepje van de nachtzak sluit.

U kunt gebruikmaken van een bedhaak om de opvangzak aan uw bed te bevestigen.

De volgende ochtend sluit u het aftapklepje weer en maakt u de nachtzak los van de beenzak.

U kunt de nachtzak na gebruik doorspoelen, eventueel met azijn (geurhinder: 200 ml water + 100 ml azijn). Vervolgens hangt u de zak op een droge, koele plaats te drogen.

Figuur 8. Koppeling beenzak/nachtzak

Figuur 9. Openen aftapklepje bij koppeling

GEBRUIK VAN EEN KATHETERVENTIEL (FLIP-FLO)

- X Dit systeem is NIET voor iedereen geschikt. Uw behandelende arts bepaalt of dit een optie is voor u.
- X Een katheterventiel of Flip-Flo wordt direct aangesloten op uw katheter (fig. 10). Hierdoor is er geen opvangzak nodig en fungeert de blaas als opvangzak.
 - Het katheterventiel wordt geplaatst op het uiteinde van de katheter.
 - Als u voldoende drinkt (1,5 tot 2 l/24 uur), voelt u na enige tijd aandrang om te plassen. U gaat naar het toilet en doet het katheterventiel open om de urine te laten aflopen.
 - Als u GEEN aandrang voelt, is het belangrijk iedere drie à vier uur het katheterventiel open te zetten om de blaas te ledigen.
 - Als u ontlasting heeft, kunt u het katheterventiel openzetten om te voorkomen dat er door de verhoogde druk urine langs de katheter lekt. Vergeet het katheterventiel niet weer dicht te zetten.
 - Als u 's nachts een hoge urineproductie heeft, kunt u in samenspraak met uw arts een nachtzak aan het katheterventiel schakelen. Vergeet in dat geval niet om de Flip-Flo open te zetten en na te gaan of de klem van de nachtzak dicht is.

Figuur 10. Flip-Flo

- X In sommige gevallen wordt de katheter doorheen de onderbuik geplaatst om de mogelijkheid te bieden ook via de normale weg te kunnen plassen. De katheter met het katheterventiel dient dan om de rest-urine (residu) in de blaas te kunnen verwijderen. Om na te gaan of de katheter met katheterventiel overbodig is en verwijderd kan worden, vragen wij u om tijdens de week dat u terug een afspraak heeft een tweetal dagen en nachten uw plasvolumes en residu via de katheter te noteren. Breng deze resultaten mee bij uw volgende afspraak.

- Voorbeeld

datum	uur	plassen	residu

DAGELIJKSE ZORG

HYGIËNE

- X Was uw handen, zowel voor als na het loskoppelen of vervangen van de opvangzak.
- X Verzorging van het insteekpunt:
- Inspecteer het verband dagelijks
 - De thuisverpleegkundige legt om de twee dagen een droog, aseptisch verband aan
 - ✓ verband aanleggen (fig. II)

Dek de insteekplaats af met een geweven verband of, als u dagelijks wil douchen, een plastic verband.

Een plastic verband wordt afgeraden indien u een gevoelige huid hebt en dit moeilijk kunt verdragen.

Figuur 11. Verband aanleggen

Tips:

- ✓ Neem een douche vóór de thuisverpleegkundige komt, dan kan het verband vervangen worden.
- ✓ Steek de urinezak eventueel in een plastic zak tijdens het douchen (fig. 12).
- ✓ Blijf niet met een nat verband rondlopen.

Figuur 12. Steek de urinezak in een plastic zak tijdens het douchen

- ✓ Afloop van de urine
 - De opvangzak moet lager hangen dan de blaas, of u nu zit of ligt.
 - Zorg dat u voldoende drinkt (1,5 l tot 2 l per dag).
 - Leeg de opvangzak regelmatig = 3/4 vol.
 - Zorg dat er geen rechtstreekse tractie is op de sonde.

TIPS DAGELIJKS LEVEN

- ✗ Om een drukletsel en eventueel vorming van 'wild vlees' (= woekering van littekenweefsel) ter hoogte van het insteekpunt te voorkomen, kunt u de katheter wekelijks wat hoger of lager vastkleven, om niet steeds hetzelfde drukpunt te veroorzaken.
- ✗ Als u de beenzak op uw onderbeen draagt, kunt u het aftapklepje in uw kous steken, zodat het niet zichtbaar is wanneer u gaat zitten.
- ✗ Niet alle bedden zijn gemaakt om een bedhaak aan te hangen. Indien u een moeilijke slaper bent of 's nachts vaak opstaat, kan het gebruik van een bedhaak leiden tot valpartijen of het per ongeluk uittrekken van de sonde. U kunt de nachtzak ook in een waskom of emmer naast uw bed leggen. Als u zou vergeten zijn het aftapklepje te sluiten, dan loopt de urine niet op de vloer.
- ✗ De nachtzak mag u doorspoelen met water (fig. 13). Om een sterke urinegeur te verminderen kunt u azijn toevoegen (200 ml water op 100 ml azijn). Dit gaat het gemakkelijkst onder de kraan van de douche of het bad en voorkomt dat de zak helemaal mee nat wordt.

Figuur 13. Spoelen urinezak

- X Gaat u sporten of zoekt u voor een gelegenheid een discrete opvangzak, dan bestaan er opvangzakken met een kleinere capaciteit in een comfortabele elastische band (Conveen® Active dagopvangzak) die rond het dijbeen wordt gedragen (fig. 14).

Figuur 14. Conveen® Active dagopvangzak

- X Andere hulpmiddelen om een katheter te bevestigen zijn niet noodzakelijk, maar kunnen handig zijn. Veel van deze hulpmiddelen zijn wel voor eigen rekening (fig. 15):
- Kleefpleister (bijvoorbeeld Transafix®)
 - Elastische banden (gratis G-strap van Coloplast)
 - Urinezakhouder (Yvanta comfortbag – meer info: www.yvanta.be)

Figuur 15. Transafix®, G-strap, Yvanta comfortbag

MOGELIJKE COMPLICATIES

Hieronder volgt een opsomming van klachten waar u mogelijk last van kunt hebben, maar die niet noodzakelijk bij u van toepassing zijn. Als u last hebt van één of meerdere klachten, spreek er dan over met uw arts.

✓ **Blaaskrampen.** Dit zijn pijnlijke samentrekkingen van de blaas of het gevoel hebben voortdurend te moeten plassen of een constante druk. Blaaskrampen kunnen ook lekkage van urine naast de katheter veroorzaken. De blaaskrampen worden meestal veroorzaakt doordat de blaas de katheter, een 'vreemd' voorwerp, uit de blaas wil duwen. Doordat de katheter dichtgedrukt wordt, lekt de urine langs de katheter. Uw uroloog kan eventueel medicatie voorschrijven om deze klachten te verminderen.

✓ **Blaasontsteking.** De kans op het krijgen van een blaasontsteking is groot wanneer er een katheter aanwezig is. Het is daarom belangrijk om steeds de blaas te spoelen door voldoende te drinken. Een urineweginfectie moet eerst en vooral uitgesloten worden aan de hand van een cultuur van de urine.

- Bij hoge koorts (boven de 38,5°C), rillingen, verwardheid, lage bloeddruk en een snelle pols moet u dringend een arts contacteren.
- Een beetje bloed in de urine is NIET abnormaal.

Als u een urineweginfectie doormaakt, bepaalt uw arts of er antibiotica moet voorgeschreven worden. Als u tekenen van een urineweginfectie vertoont en u maakt gebruik van een katheterventiel, koppel dan een opvangzak aan en laat het katheterventiel openstaan. Door goed te drinken en een constante afloop van de urine worden de bacteriën weggespoeld.

✓ Verstopte katheter: mogelijke tekenen

Opgelet: deze tekenen worden vaak verward met blaas-spasmen. Vraag advies!

- Plasdrang
 - Opgezette buik
 - Aanhoudende pijn in de onderbuik
 - Geen urine in de opvangzak of geen urine bij een open katheterventiel
 - Urineverlies naast de katheter
- Vlokken in de urine of troebele urine kunnen de katheter verstoppem. In dit geval waarschuwt u de thuisverpleegkundige of huisarts om de sonde te spoelen.
- De katheter wordt enkel gespoeld bij vermoeden van verstopping, niet systematisch.

✓ Katheter valt uit

- Neem onmiddellijk contact op met uw thuisverpleegkundige, huisarts of de spoedgevallendienst.
- Wie contacteert u wanneer?
 - ✗ Indien de katheter geplaatst werd na een ingreep aan uw blaas of plasbuis en van belang is voor de genezing en het slagen van de ingreep, moet de katheter zo snel mogelijk herplaatst worden door een uroloog. U moet onmiddellijk naar de spoedgevallendienst.
 - ✗ Werd de katheter om een andere reden geplaatst, dan moet deze binnen de twee uur herplaatst worden. Uw thuisverpleegkundige of huisarts kan in eerste instantie een katheter plaatsen voor éénmalig gebruik om het insteekpunt open te houden. Bij de eerste plaatsing van de katheter in het ziekenhuis krijgt u deze 'noodsonde' meestal mee naar huis.

✓ 'Wild vlees'

- Wild vlees (woekering van littekenweefsel) kan ontstaan door wrijving van de katheter ter hoogte van het insteekpunt. Dit wordt meestal veroorzaakt door een katheter die onvoldoende is gefixeerd. Wild vlees hoeft enkel behandeld te worden bij pijn of bloeding en zal vóór de volgende wissel behandeld worden met zilvernitraat.

✓ Seksualiteit

- Een katheter doorheen de onderbuik is geen belemmering voor seksuele betrekkingen.
- De aanwezigheid van een opvangzak kan wel als hinderlijk worden ervaren. Vraag aan uw arts of u op deze momenten mag gebruikmaken van een katheterventiel.

KOSTPRIJS

- ✓ Thuisverpleging werkt via een derdebetalerssysteem en wordt dus rechtstreeks via uw ziekenfonds geregeld, op voorwaarde dat u een doktersvoorschrift kunt voorleggen.
- ✓ Been- en nachtzakken worden terugbetaald als u een doktersvoorschrift heeft. Ze zijn verkrijgbaar bij de apotheek en bij de bandagist of thuiszorgwinkel.
- ✓ Elke doos beenzakken bevat één paar beenriempjes.
- ✓ Een bedhaak kunt u bestellen en wordt niet terugbetaald.
- ✓ Er is een terugbetalingssysteem van het ziekenfonds om de vijf dagen.
- ✓ 20 been- en 20 nachtzakken om de drie maanden.
- ✓ Het katheterventiel kost ongeveer vijf euro en wordt niet terugbetaald.

AANRADER:

- Wissel de opvangzak om de zeven dagen. Bij beschadiging heeft u dan wat reserve.
 - Wissel de opvangzak op een vaste dag in de week, dit is gemakkelijker te onthouden.
-
- Indien u een katheter heeft voor lange tijd en deze vervangen wordt door uw thuisverpleegkundige of huisarts, moet u toch nog jaarlijks bij de uroloog op controle komen.

CONTACT BIJ PROBLEMEN

Heeft u vragen of problemen na uw ontslag uit het ziekenhuis contacteer:

X overdag:

- consultatie urologie, tel. 016 34 66 85

X weekend:

- hospitalisatie urologie, tel. 016 34 66 10

© februari 2020 UZ Leuven

Overname van deze tekst en illustraties is enkel mogelijk na toestemming van de dienst communicatie UZ Leuven.

Ontwerp en realisatie

Deze tekst werd opgesteld door de dienst urologie in samenwerking met de dienst communicatie.

U vindt deze brochure ook op www.uzleuven.be/brochure/700839.

Opmerkingen of suggesties bij deze brochure kunt u bezorgen via communicatie@uzleuven.be.

Verantwoordelijke uitgever
UZ Leuven
Herestraat 49
3000 Leuven
tel. 016 33 22 11
www.uzleuven.be

 mynexuzhealth

Raadpleeg uw medisch dossier
via www.mynexuzhealth.be
of download de app

